

Input VZN ten behoeve van Commissiedebat Arbeidsmarktbeleid – 13 april 2022; Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Vereniging Zelfstandigen Nederland wil graag op een aantal agendapunten input leveren voor het commissiedebat Arbeidsmarktbeleid op 13 april a.s.

Het betreft agendapunten 4, 6, 24 en 25. Hieronder geven wij per agendapunt onze input (adviezen e/o vragen). Uiteraard zijn wij bereid tot het geven van een nadere toelichting op deze input.

Agendapunt 4 – Arrest Hoge Raad 6 november 2020

Wij adviseren het volgende:

In plaats van voor bepaalde beroepen en sectoren, zoals de platformwerkers, het uitgangspunt 'werknemer tenzij' te hanteren, is het beter om te komen tot een duidelijke definitie van zelfstandig ondernemerschap en die wettelijk te borgen. De Wet op de Arbeidsovereenkomst bevat namelijk al het uitgangspunt dat iedereen die werkt in loondienst is, tenzij dat niet het geval is. Dat verder uitwerken in andere wetgeving, voegt ons inziens weinig tot niets toe. Dit uitgangspunt is daarnaast onbruikbaar om te bepalen wanneer iemand buiten arbeidsovereenkomst werkt. Een wettelijke definitie die dat duidelijk vastlegt, biedt in combinatie met wat al in de Wet op de Arbeidsovereenkomst staat, alle mogelijkheden om te kunnen bepalen wanneer iemand zelfstandige is en wanneer iemand in loondienst werkt.

Zelfstandig ondernemerschap heeft wat VZN betreft de volgende kenmerken:

1. Zelfstandig ondernemers zijn onafhankelijk en zelfredzaam. Ze **verwerven werk en inkomsten op onafhankelijke wijze**. Zelfstandigen beslissen zelf over de opdrachten die ze doen en over hun tarieven of prijzen;
2. Zelfstandigen verdienen met hun werk voldoende om te kunnen rondkomen en om een slechte periode te overbruggen. Ze zijn **in staat om in hun dagelijkse levensbehoeften te voorzien en een buffer aan te leggen waarmee ze sociale- en ondernemersrisico's afdekken**. Aan dit criterium kan een bedrag aan minimale jaarinkomsten worden gekoppeld, bijvoorbeeld uitgaande van 1,5x het minimumloon op jaarbasis.
3. Een zelfstandig ondernemer **beschikt ook daadwerkelijk over een buffer** voor slechtere en/of latere tijden. Zelfstandigen kunnen, bijvoorbeeld via vermogen, verzekeringen of voorzieningen in het eigen levensonderhoud blijven voorzien als zich onverwachte situaties voordoen (denk aan vraaguitval of ziekte). Ook kunnen zij geld opzijzetten voor scholing, ontwikkeling en oudedagsvoorziening;
4. Zelfstandigen **dragen zelf de verantwoordelijkheid van het ondernemerschap**. De verantwoordelijkheden en risico's die horen bij het werken met klanten, het doen van investeringen en de betaling door klanten, rusten op de schouders van de zelfstandig ondernemer.

Werk daarnaast toe naar een bredere basis van minimale collectieve voorzieningen voor alle werkenden, ongeacht rechts- of contractvorm, voor: oude dag (AOW), langdurige arbeidsongeschiktheid (collectieve AOV voor alle werkenden), ontwikkeling (Leven Lang Ontwikkelen) en langdurige vraaguitval/werkeloosheid (bijstand);

- Organiseer als overheid verplichte premieafdracht voor bovenstaand stelsel van basisvoorzieningen voor iedereen die inkomsten uit arbeid (box 1) genereert;
- Voer voor het inkomen bij langdurige arbeidsongeschiktheid een basisvoorziening voor alle werkenden in, in plaats van een verplichte AOV-verzekering voor zelfstandig ondernemers. Private aanvulling voor werknemers kan binnen de WIA plaatsvinden. Ondernemers kunnen zich aanvullend verzekeren in de markt.

Agendapunt 6 – Hoofdpijnen verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen

Ten aanzien van de gepresenteerde hoofdpijnen van de verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen, vinden wij het van groot belang dat er aandacht wordt besteed aan de volgende zorgpunten:

- Behoudens een uitkering ter hoogte van maximaal het minimumloon en de kring van verzekerden, is er geen verschil tussen de geformuleerde hoofdpijnen en de kenmerken/voorwaarden van de vroegere WAZ. De WAZ is destijds met reden afgeschaft. Een terugkeer van de WAZ onder een ander naam en met wat minieme aanpassingen, is ons inziens geen goede oplossing.
- De WAZ is afgeschaft in verband met de torenhoge premie, een lage uitkering (bijstandsniveau) en de noodzaak om particulier bij te verzekeren. Deze aspecten worden nu ook weer genoemd als risico met betrekking tot de geformuleerde hoofdpijnen. Ervan uitgaande dat die risico's een blokkade vormen voor invoering een verplichte AOV voor zelfstandigen op basis van het STAR-advies, waarom dan toch op basis van dat advies doorgedacht?
- Het vorige kabinet heeft weliswaar het STAR-advies omarmd, maar de vorige minister heeft het advies onuitvoerbaar geacht. Naast de Stichting van de Arbeid zijn er meer en andere maatschappelijke partijen die input kunnen leveren met betrekking tot een arbeidsongeschiktheidsvoorziening (al dan niet verplicht) voor zelfstandigen. Nu een AOV op basis van het STAR-advies niet uitvoerbaar wordt geacht is het tijd om te kijken naar andere mogelijkheden om de verplichte AOV vorm te geven. Het is belangrijk dat zelfstandigen goed gerepresenteerd meepraten over zo'n voorstel. Dit kan bijvoorbeeld via het nieuwe Netwerk Zelfstandig Ondernemers – een samenwerkingsverband tussen VZN, PZO en de zelfstandig ondernemers zonder personeel die zijn aangesloten bij MKB Nederland en VNO-NCW.

Agendapunt 24 – Toezicht Arbeidsrelaties

Wij adviseren het volgende:

Stop met de doorontwikkeling van de webmodule. Kom in plaats daarvan met een wettelijke definitie en/of duidelijke criteria op basis waarvan bepaald kan worden of iemand zelfstandige is. Voor een voorzet voor dergelijke criteria, zie boven bij agendapunt 4.

Schaf de generieke zelfstandigen- en startersaftrek af en biedt zelfstandigen fiscaal gestimuleerd de mogelijkheid om zelf te sparen voor de ondernemersrisico's waarmee zij te maken hebben, boven op een basisniveau van sociale zekerheid via collectieve basisvoorzieningen. VZN pleit voor een trampolinerekening waarmee ondernemers zelf hun weerstandsvermogen beheren en binnen bepaalde voorwaarden naar eigen inzicht kunnen inzetten voor arbeidsongeschiktheid, pensioen of bedrijfsmatig mindere tijden. Voor nadere informatie over die trampolinerekening, zie bijlage (visienota Inclusief Perspectief). De groep die bewust kiest voor het zelfstandig ondernemerschap gaat dan op een wijze vergelijkbaar aan werknemers bijdragen aan de sociale zekerheid, zodat voor die groep controle op schijnzelfstandigheid vanuit fiscaal perspectief niet langer nodig is. Dat scheelt uitvoeringsproblemen, zie het rapport van de Algemene Rekenkamer van 5 april 2022.

Agendapunt 25 – Werken als zelfstandige

Wij adviseren ook hierbij om te stoppen met doorontwikkeling van de webmodule. Gebleken is dat deze niet de vereiste zekerheid vooraf biedt aan opdrachtgevers en zelfstandigen. Dit was overigens bij aanvang van het project al duidelijk aangezien het ministerie van Financiën namens de Belastingdienst al direct aan het begin van de ontwikkeling te kennen heeft gegeven dat de Belastingdienst niet zou en kon meewerken aan zekerheid vooraf aangezien de Belastingdienst te allen tijde de mogelijkheid wilde behouden om op basis van de feitelijke situatie tot een ander oordeel te komen. De door de Tweede Kamer gevraagde zekerheid vooraf heeft dus nimmer tot de mogelijkheden behoord.

Veder adviseren wij:

Zorg voor een duidelijke wettelijke positie van de zelfstandige, zowel op de arbeidsmarkt als in de sociale zekerheid. Schijnzelfstandigheid is vanuit fiscaal oogpunt enkel een probleem omdat geen of minder belasting en premies worden afgedragen. Schaf de fiscale prikkels voor zelfstandig ondernemerschap af zodat, conform het solidariteitsbeginsel, zelfstandigen meer bijdragen aan de sociale zekerheid. Dan is er niet langer de noodzaak om vanuit fiscaal oogpunt te controleren op schijnzelfstandigheid.

Maak zelfstandig ondernemerschap mogelijk voor iedereen die op die manier wil werken. Koester de mogelijkheid om te kunnen kiezen voor zelfstandig ondernemerschap omdat dit voor veel mensen een zeer prettige en gezonde arbeidsrelatie is (ZEA-rapportage TNO, 2021) die bovendien zorgt voor dynamiek en wendbaarheid op onze arbeidsmarkt. Maak zelfstandig ondernemers zonder personeel duidelijk wat er voor nodig is om te kunnen (blijven) werken als zelfstandige, via een duidelijke set criteria. Stimuleer verder fiscaal het treffen van voorzieningen voor de risico's van dat ondernemerschap en belast opdrachtgevers en zelfstandigen niet langer met de uitvoeringsproblemen die zijn ontstaan doordat er destijds voor is gekozen om zelfstandig ondernemerschap onvoorwaardelijk fiscaal te stimuleren.